

Begrijpend lezen: de wijze man spreekt

Woordverklaring:

onzalige oorlog: zeer ongelukkige oorlog; een oorlog die we best hadden kunnen missen

gemeenteleger: in de middeleeuwen had elke belangrijke stad haar eigen leger

Het was in de ochtenduren van zondag, 28 december 1337...

Artevelde begaf zich tussen de rijen juichende mannen naar het podium, dat langs de muur van de Bijloke-abdij was opgetimmerd. Hij drukte de handen van enkele voorname heren, die hem hadden opgewacht. Daarna nam hij plaats op het houten verhoog.

Hij stond er roerloos, over de massa heen kijkend. Het was ademloos stil. De mensen daar vóór hem hielden de adem in.

"Gezellen, vrienden, begon hij met vaste stem. Jullie weten alleen waarvoor we hier gekomen zijn. Ik kom hier vertellen hoe we een einde kunnen maken aan de hongersnood. Ik kan jullie de plechtige verzekering geven, dat dit zal gebeuren als ..."

Zijn woorden gingen verloren in een storm van toejuichingen, die plots opstak. Hij strekte de arm uit om stilte te vragen.

"Aan onze ellende zal pas een einde komen, wanneer wij weer zoveel Engelse wol kunnen kopen als we willen. Maar vooraleer het zover is, moeten wij onze verloren vrijheid heroveren. Wij - dat is Gent en geheel Vlaanderen - moeten ons kunnen verdedigen tegen al wie onze welvaart bedreigt. Jullie weten dat mijnheer van Vlaanderen, onze graaf Lodewijk van Nevers, als leenman gehoorzaamheid verschuldigd is aan de Franse koning. Daarom koos hij, in de onzalige oorlog die wij beleven, partij voor de Franse prins, Filips van Valois. Van dat ogenblik af waren wij als het ware in oorlog met de koning van Engeland. Weldra werd door deze de uitvoer van wol verboden. Onze weefgetouwen zijn stilgevallen en welke armoede er heerst, weten jullie beter dan ik... Maar wij willen die ellende niet langer dragen!"

Weer werd hij onderbroken door een woedend geschreeuw. Minutenlang moest hij wachten eer het stil genoeg was om verder te kunnen spreken.

"Er zijn onder ons mannen, ging hij voort, die van oordeel zijn dat we niets mogen ondernemen zonder dat de graaf ermee akkoord gaat."

"Dat zijn de Lelieaards!", riep een woedende stem. "Wij zullen ze vermoorden zoals de Bruggelingen eens gedaan hebben. Vooruit."

De stem vond bij velen gehoor. Een groepje ambachtslieden wilde de plaats verlaten. Andere mannen drongen door de menigte heen om zich bij het eerste groepje te voegen. De vergadering dreigde in volslagen wanorde te eindigen.

"Gezellen, blijf!", riep Artevelde gebiedend. "Er is belangrijker werk te doen dan enige Leliaards te vermoorden. Blijft hier en stuurt onze plannen niet in de war. Alleen wanneer we eensgezind en ordelijk blijven, kunnen we onze strijd tot een goed einde brengen. Wanneer het noodzakelijk wordt de wapens te gebruiken dan zal ik de eerste zijn. Maar wat jullie willen doen zou onze zaak schaden."

Hij zag met tevredenheid, dat de opgewonden mannen hem gehoorzaamden. Rustig ging hij verder: "Wij moeten in staat zijn om voor onze vrijheid te strijden. Dan mogen we niet in afzonderlijke kleine groepen doen, maar allen samen. Wij zullen ons gemeenteleger herinrichten. Gent zal het voorbeeld geven. Brugge zal weldra volgen en Ieper en alle steden van Vlaanderen. Dan zullen wij weer machtig zijn. Gentenaars, zijn jullie bereid?"

"Ja, ja!", klonk het uit alle monden. De kreet zwol aan tot een triomfgeschreeuw en eindeloos lang juichten de duizenden mannen Artevelde toe.

Zodra het rumoer wat bedaarde, sprak hij verder. "Ons leger zal bereid zijn onze eigen welvaart te verdedigen. Wij zullen nooit toelaten, dat het in dienst van een vreemde koning vecht. Niet voor Frankrijk, niet voor Engeland vechten wij, maar voor onszelf, opdat onze vrouwen en kinderen geen honger meer zouden lijden. Wij zullen afgezanten naar de koning van Engeland zenden en hem berichten dat wij voortaan onzijdig blijven, dat wij aan deze oorlog niet willen deelnemen. Dan zullen wij weer wol kunnen kopen om lakens te weven."

"Zullen wij ondertussen niet van honger omkomen?", riep iemand. "Het kan maanden duren vooraleer het zover is."

"Wees gerust, ook daaraan hebben wij gedacht.", zei Artevelde met een glimlach. "Wij weten dat zich in Dordrecht een grote hoeveelheid wol in de pakhuizen bevindt. Wij brengen deze wol zo spoedig mogelijk naar Gent. Dan hoeven wij niet te wachten tot onze wol de reis van Engeland naar Vlaanderen heeft gemaakt."

Hij rustte even uit om de uitwerking van zijn woorden te zien. Met ontroering zag hij hoe dolblij de mannen waren. Sommigen grepen elkaar vast als wilden, zij gaan dansen van vreugde.

"Mannen van Gent.", riep hij daarna. "Ga rustig naar huis! Overleg onder elkaar wie jullie tot leiders zullen verkiezen. Kies vier hoofdmannen en één opperhoofdman. Breng ondertussen ook jullie wapens in orde. Misschien zullen wij die binnenkort nodig hebben. Wie met mij akkoord gaat, steekt zoals ik de arm op."

Alle armen gingen de hoogte in. Artevelde keek met voldoening en trots naar de eensgezinde, vastberaden mannen.

"Dank, vrienden.", besloot hij. "Denk er om: het gaat om heel Vlaanderen, om heel ons volk!"

Terwijl hij het podium verliet, begonnen de mannen opnieuw te juichen. Ook voorname heren liepen naar Artevelde, drukten hem krachtig de hand en wensten hem geluk.

Bij de Gentse wevers herleefde de hoop. De kwade tijden zouden weldra voorbij zijn, de duizenden stakkers hadden weer vertrouwen in de toekomst. Er zou niet alleen wol komen, ze zouden bovendien aangevoerd worden en bestuurd worden door mannen die zij zelf hadden gekozen. Sinds meer dan vijftien jaar waren de ambachtslieden van de lakennijverheid buiten het bestuur van de stad gehouden. Ook dát ging veranderen. Waarachtig, er kwam een nieuwe tijd!

Los de vragen op!

1. Waarop stond Artevelde om tot de menigte te spreken?

2. Wie was "mijnheer van Vlaanderen"? _____

3. Hoe heetten de mannen die de graaf trouw bleven? _____

4. Uit welk land kwam de wol die door de Vlaamse ambachtslieden verwerkt werd?

5. Schrijf die zin eens over, waarin Artevelde zegt, dat Vlaanderen niet mocht deelnemen aan de oorlog tussen Frankrijk en Engeland.

6. Waarom moesten de Gentenaars dan hun wapens in orde brengen?

7. Waar lag veel wol opgestapeld? _____

8. Wat zouden de Gentenaars doen om weer wol te kunnen open in Engeland?

9. De gezellen moesten ... en ... blijven om de strijd tot een goed einde te brengen

10. Artevelde wist hoe hij het volk moest toespreken, want hij begon met ...

11. Wat wilden sommige woedende mannen onmiddellijk met de Leliaards doen? Waar was dat ook al eens gebeurd?

12. Tot nu toe waren de ambachtslieden verdeeld in kleine groepen. Artevelde wilde daarin verandering brengen. Wat beval hij daarom de mannen te doen?

13. Welke woorden zeggen je dat Artevelde zelf ook plezier beleefde aan de rede die hij uitgesproken had?

14. Waaraan zag de Wijze Man van Gent, dat de wevers akkoord gingen met al hetgeen hij gezegd had?

15. Nadat je alles wat Artevelde verteld heeft, rustig overdacht hebt, hoe kun je hem nu noemen?

- een verrader
- een bangerik
- een bemiddelaar
- een opstoker

